СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 141. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 20. червня, 1927. VOL. XXXV. No. 141. Jersey City, N. J., Monday, June 20. 1927. THREE CENTS

СТ. ЛУИС ВИТАЄ ЛИНДБЕРҐА

ЛЕТНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО ВЖИВАЄ ІМЕНИ ЛИНДБЕРҐА БЕЗПРАВНО.

СТ. ЛУИС, 17. червня. — Линдберґ прилетів сюди нині на своїм літаку та дістав гучне принятте.

Яких пять тисяч народа бачило, як він осідав на землю, — коло 3. години сполудня. Зараз сирени й труби фабрик дали знати містови про його приїзд. По його лици видно було тяжке змучення. Місто справляє йому офіціяльне принятте завтра.

Дорога з Ню Йорку заняла йому 9 годин 20 мінут.

В Клівленді зорганізовано летничу корпорацію під іменем Линдберг Еронотикс Корпорейшен. Межинародна Детективська Агенція Бернса оголосила, що корпорація вживає імени Линдберга без дозволу летуна.

ВІЙСКОВІ ЛЕТУНИ ЗБИРАЮТЬСЯ ЛЕТІТИ ПОНАД ТИХИЙ ОКЕАН.

ВИЛЕТЯТЬ ЗА ОДИН МІСЯЦЬ.

ВАШИНГТОН, 17. червня. — Два летуни американської армії, поручник Мейтленд і Геґенберґер, постановили пробувати перелетіти понад Тихий океан з міста Сан Франциско до Гавайських островів.

Віддеглість межи сими місцями виносить у простій лінії 2,300 миль. Пляни подорожи вже мають бути викінчені, і летуни сподіються почати лет протягом місяця.

Сей лет попирає американська фльота, для котрої він важний з військового згляду.

СТРАЙКОВА БІЙКА.

„БОС" ПОСТРІЛИВ СТРАЙКАРЯ.

НЮ ЙОРК, 17. червня. — Нюйорський барбер Ізидор Розенблят постріляв барберського робітника Ричарда Цагана та віддав його поліції, кажучи, що сей напав на його барберню з 20 другими страйкарами та пробував побити властителя. Властитель боронився спершу кулаками, а далі виняв револьвер і вистрілив з револьвера, ранячи Цагана. Страйкарі на се втекли, полишуючи раненого, котрого забрала поліція.

БУВШИЙ ПОСОЛ НА СУДІ ЗА ЗЛІ ЧЕКИ.

ЙОГО ОБЖАЛОВУЄ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОТИВНИК.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 17. червня. — Ервинґ Парсонс, бувший посол до стейтової леґіслятури, стакув нині перед стейтовий суд обжалований за виписування чеків без належитого покриття в банку. З обжалованнем виступив против нього політичний противник, републиканський стейтовий сенатор Ричардс, який є рівночасно президентом банку, котрому Парсокс казав виплатити гроші. Обжалований заповідає, що він докаже, що він не мав наміру обманювати ні банку ні людини, якій він дав чек.

КАНАДІЙСЬКИЙ СУД ПРОТИ „ТРЕТОГО СТЕПЕНЯ".

НАЙВИСШИЙ СУД ПРИЗНАЄ „ТЕРД ДІҐРІ" НЕЗАКОННИМ.

ОТАВА, Онтаріо, 17. червня. — Найвисший Суд Канади розглядав нині відклик Джосефа Сенкі, Індіякина з Принс Руперт, у Британській Колумбії, якого засуджено на смерть за вбийство.

Головним доказом вини обжалованого на суді була заява самого таки обжалованого. Сю заяву мав Індіянин зложити на третій розмові межи ним а поліцією. Се дало судови основу до здогаду, що Індіянин не хотів говорити, але поліція його примусила всякими муками, звісними під поліційною назвою „терд діґрі". — З тої причини суд признав осуд, виданий на основі такої вимушеної заяви, безправним та приказав зарядити нову росправу.

ВИЛОВИЛИ ШАЙКУ ФАЛШІВНИКІВ.

ТРОХ ЧЛЕНІВ ШАЙКИ ВЖЕ АРЕШТОВАНО ПІСЛЯ СЛІДСТВА В 6 МІСТАХ.

ВАШИНГТОН, 17. червня. — В місті Ню Йорку арештувала федеральна поліція трох членів шайки фалшівників державних банккотів. Двох з них, 35-літного Леона Левиса й 40-літного Джана Романа, арештовано в їх мешканню, де найдено теж причандали до підроблювання банкнотів. Відтак арештовано 22-літного Джорджа Рута.

Пустили вони в світ вже кілька тисяч підроблених гроший. Поліція слідила за ними через Скрентон, Трентон, Нюарк, Филаделфію, Питсбурґ і Бостон.

ПОЛІЦІЯ СТЕРЕЖЕ ФІЛЬМОВУ АКТОРКУ ПЕРЕД ПІРВАННЄМ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 17. червня. — Один горожанин доніс поліції, що він підслухав заґовір пірвати відому фільмову акторку Мері Пикфорд, щоби її випустити опісля за викупом в сумі 100,000 долярів. Поліція сейчас виділила спеціяльну сторожу для стереження акторки. Її муж, актор Доґлас Фербенкс, каже, що чутка певно фалшива, але він їздить усюди зоружений.

ПОТРІЙНЕ ВБИЙСТВО.

ҐЛЕНРОД, Вайоминґ, 17. червня. — Дж. В. Джордан, нафтовий інжинер, вбив з рушниці свою жінку, свого зятя і хазяїна дому, який гостив їх у ту хвилю. Дочка вбийника вирвала йому з рук рушницю та одним ударом по голові звалила батька на землю безпритомного. Кажуть, що вбийник дістав помішання розуму від тоді, як жінка почала вести проти нього процес о розвід.

МАЄ 63 РОКИ І ХОЧЕ ЛЕТІТИ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

БЕРЛІН, 16. червня. — 63-літна пані Тун подала, що хоче вертати з Чеймберлином до Америки літаком і стати першою жінкою, що перелетіла океан. Вона каже, що в той спосіб стане славною і заробить гроші та зможе освободити з рук своєї лихої невістки.

БОЖЕВІЛЛЄ ОФІЦИРА.

РІО ДЕ ДЖАНЕЙРО, столиця Бразилії, 14. червня. — З міста Порто Алеґре повідомляють, що там офіцир Матей Кардос звелів віддільови війска стріляти до танцюючої публики, наслідком чого згинуло на місці 11 осіб і 27 потерпіло тяжкі поранення.

Виявилося, що офіцир дав такий приказ тому, що дівчата не хотіли пустити його до танцю. Між убитими і раненими найбільше дівчат і дітий.

Офіцира арештовано.

ЗАСУДЖЕННЯ О. ПЕЛЛІХА З РАДЕХОВА.

Повітовий суд в Лопатині, в особі судді Нашковського, засудив 25. березня о. д-ра Володимира Пелліха, греко-католицького священика, пароха в Радехові, на чотири тижні тюрми, признавши його винним того, що він 12. вересня 1926. на вічу в Кустині в промові „поширяв неправдиві вісти", що загрожували публичній безпеці. Іменно він говорив, що Польща гнобить Українців, але сей гнет недовго потреває, бо ще рік-два і він скінчиться, бо Польща впаде. В мотивах засуду польський суддя між иншим подав і те, що о. Пелліх з амвони ганить своїх парохіянок за те, що вони ходять вечерами з Поляками, говорять до них по польськи і переходять на римо-католицизм, не бажаючи, як се буквально сказано у вироку, — „трваць в рускіх брудах і цемноце".

НАЙБІЛЬША ЛЬОКОМОТИВА.

В Кінґстон, Онт., збудовано для сіенарсхкої зелізниці найбільшу льокомотиву, яка є в британській імперії. Льокомотиву, названу числом 6100, забрано до Монтреалу, де вона буде стояти на виставі. Льокомотива коштує 100,000 долярів, має 324 тони ваги і є довга 92 стопі та 6 цалів.

ВСІ НАРОДНОСТИ ПРИЄДНУЮТЬСЯ ДО КАНАДІЙСЬКОГО СВЯТА.

Приготовання до ювилейного свята Канади 1. липня поступають у Вінніпеґу шпарко вперед. До участи в святі зголосилося вже 18 ріжних народностей, між якими, очевидно, Українці займають одно з перших місць.

ПРИНЯТТЯ ПЕРШОГО ПОСЛА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Премієр Мекензі Кінґ повитав 1. червня в Оттаві першого посла Злучених Держав в Канаді в особі Віліяма Філіпса, який того дня заняв своє становище в Канаді.

ДВА УКРАЇНЦІ УБИТІ ПРИ РОБОТІ.

В понеділок, 2. травня, погибли при роботі в Гайдро, Онт., при будові стації для витворювання електричної сили для Форт Віліяму, два робітники Українці, Степан Музиловський та Іван Калита. Убиті робили при вижолоблюванню каналу через скалу. Машина витягала розбите каміння і так виглядає, що між камінням був остав невистрілений набій динаміту, який при тягненню експльодував через тертя каміння о камінь. Експльозія страшно понівечила тіла обох убитих. Два инші робітники були покалічені. Музиловський був жонатий, походив з Коцюбинчиків малих, повіт Копичинці, мав 36 літ і в Канаді був 16 літ. Калита мав 37 літ, в Канаді був чотири роки і в старім краю оставив жінку та діти. Похорон відбувся 5. травня у Форт Віліям.

СМЕРТЬ ЧИ ЛЕТАРГ?

В селі Ляховець, волжинського повіту, на Віленщині, вмерла нагло 19-літня Ляховичівна, недужа від довшого часу на серце. Тому, що тіло не розкладалося, а вмерла задержала навіть свіжість лиця, поховали її в відкритій трумні і не засипали гробу, бо можливо, що вона запала в летарґічний сон. Днем дижурують при гробі мешканці села, а ніччу палять вогнище для охорони гробу перед вовками. Лікаря, що ствердив би смерть, нема на місці; його треба візвати з повіту.

ПРОГРАВ ЖІНКУ В КАРТИ.

В однім провінціональнім мадярськім місті сталася цікава пригода. Жінка богатого земельного власника подала на свого чоловіка і на його приятеля, місцевого нотаря, зажалення, в якім каже, що її чоловік від якогось часу стався якийсь дивний і що віддається надмірному пиянству. Одного дня, приміром, узяв її зі собою до гостинниці і там її так запоїв, що вона попала в глибокий сон.

Другого дня її чоловік десь пропав і щойно від знакомих довідалася, що він у карти програв усе своє майно. Та мало сього: грач програв у карти і свою жінку, а саме в користь свого приятеля нотаря, котрий таки не хотів дарувати своїх прав. Тому чоловік узяв її зі собою до гостинниці, підпоїв і в такім стані нотар забрав її до своєї хати.

Висліду розправи вижидають із великим зацікавленнєм.

КІНОТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДЛЯ БОЖЕВІЛЬНИХ.

В Англії зробили пробу запровадити божевільних на мувінґпікчери. Як запевняють ґазети, проби вдалися. Представлення мали дуже добрий вплив на душевний стан недужих. Вони стають веселіші, почаети забувають про свою манію переслідування і є доступніші для справ, які їм передше були рівнодушні. Найбільший успіх мають фільми гумористичні, але й на драми гляділи радо.

ВАЖНЕ ВІДКРИТТЯ В ДОМІНІЯЛЬНІЙ ЛЯБОРАТОРІЇ.

Домініяльна ляборaторія для розслідів ржі на пшениці зробила відкриття „великого наукового значіння", — доносить телеґрама з Оттави з 5. червня. Про те, яке се відкриття може бути, телеґрама не пояснює, обіцяє лише, що в скорім часі можна сподіватися дальшого оповіщення.

ЩО РАД БУВ ДОКАЗАТИ ШВЕДСЬКИЙ СТУДЕНТ?

Якийсь Ґальберґ, шведський студент, звернувся з письмом до шведського міністерства справедливости, в якім доказував, що біблію на основі закона як лубочну літературу треба конфіскувати. Вона, на думку згаданого студента, містить порноґрафічні уступи.

МОЛОДИЙ УКРАЇНЕЦЬ ЗАСТРІЛИВСЯ.

Вистрілом з револьвера відібрав собі життя Богдан Копач, 19-літній студент прав, син візитатора шкіл львівської кураторії. Причина самовбивства невідома. Похорон відбувся в неділю при великім здвизі народа.

ЗА ПРИЛУЧЕННЯМ АВСТРІЇ ДО НІМЕЧЧИНИ.

Австрійський селянський союз оголосив заяву щодо будучої політики своїх послів в парляменті. Союз заявляється за прилученням Австрії до Німеччини. Оскільки однак Союз Народів ніяк на це не згодивсяб, то селянський союз домагатиметься введення цлової унії між обома краями.

ДИТИНА З РОГАМИ Й БЕЗ НОСА.

Рожа Альтман з Лодзі привела на світ дитину-потвору, яка мала на голові роги, тільки одну праву руку, без носа й з отвореним животом. Жила 15 хвилин. По зробленню фотоґрафічної знимки др. Айхнер відіслав відбитку до Антропольоґічного Інституту в Варшаві.

НОВІ РУКОПИСИ ЛЕОНІДА ГЛІБОВА.

Державний український музей дістав недруковані досі твори відомого українського поета-байкаря Леоніда Глібова. Рукописи передав до музею поетів син Олександер Глібів. Музей кінчить порядкувати відділ Леоніда Глібова, який утворюють у звязку зі століттєм із дня народження поета, що припадає на місяць лютий 1927-го року.

ВІДГОМІН ПРОЦЕСУ ШТАЙҐЕРА.

В карному суді у Львові відбулася розправа проти Каролііни Штайнівни, тепер жінки Миколи Микитина, засудженого в звязку зі справою Штайґера за злочин клевети на 6 років тюрми. Штайнівна-Микитинова відповідала за злочин обману, поповнений через свідоме зложення фальшивих зізнань у слідстві проти Штайґера. Засуджено її на 2 місяці важкої тюрми з завішенням кари на 5 років.

ЗЛОВИЛИ ПОЛЬСЬКИХ ШПІОНІВ І РОЗСТРІЛЯЛИ

ШПІОНИ МАЛИ ПРИГОТОВЛЯТИ ЗАМАХ НА ЖИТТЄ ТРОХ НАЙВИСШИХ УРЯДОВЦІВ НА УКРАЇНІ.

МОСКВА, 17. червня. — В Харкові розстріляно Андрія Кніпінського і Тадея Вежбовіча, які мали бути на услугах польської військової шпіонської орґанізації і доконати вбивства на трох найвисших урядовцях Радянської України.

Арештувала Чека ще третого шпіона Мельника, який мав бути лідером ґрупи, але він втік. Урядово заперечують масові розстріли у Владивостоці, Тифлісі, Харкові й Одесі, про котрі доносила загранична преса. Рівнож заперечують проґолошенне стану облоги в Москві і Ленінграді.

ПІВНІЧНА АРМІЯ МАЄ СВОГО ДИКТАТОРА.

МИРНІ ПЕРЕҐОВОРИ РОЗБИЛИСЯ, БУДЕ НОВА ВІЙНА В КИТАЮ.

ПЕКИН, 17. червня. — В столиці переведено реорґанізацію уряду. Ґенерал Чен Тсо Лин іменований „Начальним командантом армій, що борються з комунізмом". Ґенерал не проголошений вправді сувереном, але буде виповнювати всі ті функції, що їх виконує голова держави. Першим і найважнійшим його завданнем буде довести до обєднання всі північні війска і завести для них одну команду. Злученими силами думає він легко поконати ґенерала Чен Кай Шека, що проводить полудневою армією. Оба ґенерали не могли дійти до згоди і війна між ними буде тревати далі.

ҐИБЗОН ПРО МОРСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

КАЖЕ, ЩО БУДЕ МОЖНА ЇЇ ПОКІНЧИТИ ЗА ОДИН ДЕНЬ.

ЖЕНЕВА, 17. червня. — Американсько-бельґійський амбасадор Ґибзон, який стоїть на чолі американської делеґації, що возьме участь в морській розоружній конференції, заявив, що Америка виступить на нарадах з проектом, який має за підставу ухвали вашингтонської конференції і є так простий, що при добрій волі буде можна розпочати наради в понеділок, а вже у вівторок покінчити. Він каже, що економічна скрута, яка дається в знаки всім державам, вже сама наказує обмеженне зброєння на мори.

НІМЦІ ХОЧУТЬ ЗАСИПАТИ РИНОК СВОЇМИ КОСМЕТИКАМИ.

БЕРЛІН, 17. червня. — Німці випустили в послідних часах на світовий ринок аж 20,000 нових родів ріжних винаходів, головно всякого рода прикрас. В той спосіб хочуть вони опанувати під тим зглядом світовий ринок, на якім до війни були вони безоглядними панами. Через те, що над їх виробом нема тепер ніякої контролі, їх вартість дуже сумнівна.

ДОРІЯ ТАКИ НЕ АРЕШТУВАЛИ.

ВЖЕ ГОВОРИВ В ПАРИЖІ НА ВЕЛИКІМ МІТІНҐУ.

ПАРИЖ, 17. червня. — Джак Доріо, який ширив большевицьку пропаґанду в Китаю як аґент совітського уряду, вернув спокійно до Парижа і вже говорив на великім вічу про революцію в Китаю. Він є послом до парляменту, але до парляменту наразі не зайшов, бо боявся арешту з боку премієра Поанкаре. В парляменті відбулася одначе з приводу його повороту широка дискусія. Найбільше кричали проти нього соціялісти, які підносили: Доріо говорить про голод і нужду в Франції та про французькі тюрми, а щож доперва можна сказати про тюрми в совітськім царстві.

АНҐЛІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

ЛОНДОН, 17. червня. — Анґлійсько-американська конференція радила через два дні і рішила покликати в життє міжнародну раду з 100 членів, по 50 з Злучених Держав і з держав, що входять в склад британської імперії. Комісія буде мати за ціль вистудіювати анґлійську мову по всіх тих краях враз з її відхиленнями. В той спосіб хоче та рада прочистити анґлійську мову.

В ЛУЦЬКУ ЗАСУДИЛИ КОМУНІСТІВ.

ВАРШАВА, 17. червня. — В Луцьку на Волині закінчився процес проти 54 „комуністів", які хотіли викликати повстанне та відірвати Волинь від Польщі. Трох засуджено на досмертну вязницю, трох дістало по 15 літ тюрми, а 8 по 8 літ. 24 звільнено, а решта дістала кару арешту від 1 до 6 літ.

(Польська телеґрафічна аґенція називає кождий політичний процес, який ведеться на західно-українських землях, „комуністичним", хоч засуджені дуже часто з комунізмом нічого спільного не мають. Це прямо Українці, що не хочуть погодитися з пануванням Польщі на наших землях. — Ред.).

ЛЕТУНИ ПАРАДУЮТЬ ВЖЕ ЗІ СВОЇМИ ЖІКАМИ.

БЕРЛІН, 17. червя. — Жінки Чеймберлина і Левина прибули до Бремен о півночі і спали спокійно в кабінах, коли до них запукали їх мужі та забрали сейчас до літаків і відвезли до Берліна. Їзда в літаках таки не дуже їм припала до вподоби і вони заявили, що таки волють їхати залізницею. По дорозі до Берліна вступили вони до Гамбурґа і Маґдебурґа, куди їх запрошено. Летунів і їх жінки витали там тисячі людей, а місто справило їм гарне принятте.

Левін їхав аеропляном, яким кермувала німецька пільотка Мисс Роще, що має всего 23 роки і є знаменитим летуном.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РІЧНИЦЯ ОСТАННЬОЇ МОНАРХІЇ В АМЕРИЦІ

Дня 19. червня сього року минає пів сотки літ з часу, як в Мексику згинув послідний монарх Північної Америки, яким був брат автрійського цісаря Франца Йосифа І., архикнязь Максиміліян.

Було се в часи революційні, коли мексиканський народ, поваливши еспанську монархію, яка вважала Мексико кольонією, шукав доріг до заведення політичного порядку в краю. Проти народа виступили ті верстви, що панували колись під еспанським панованнєм, отже шляхта й духовенство. Вони становили партію реакціонерів і монархістів, яка не вагалася навіть запросити до Мексика ворожу французьку армію, щоби тільки задержати в своїх руках панованнє над народом. Французька армія завела так звану найвисшу раду краю, зложену з 35 людий, вибраних французьким командантом, а сі люди, під проводом ґенерала Саляса й архиепископа Лябастіди, власне покликали дня 10. липня 1863. року на мексиканський престіл архикнязя Максиміліяна. В маю 1864. року Максиміліян приїхав до Мексика, урядив собі врочистий вїзд до столиці та скоро завівся всіми звичайними причандалами европейського двора.

Самий Максиміліян не був деспотом і пробував вдоволити всі мексиканські партії, але Мексиканці вже мали досить монархії. Хварес, провідник републиканців, не подавався, хоча проти нього стояли Французи й цісар, шляхта й духовенство. Коли Французи відкликали війско, положеннє Максиміліяна стало скрутне. Його жена поїхала до Европи добиватися помочи від австрійського цісаря й римського папи, але сі знали використовувати Максиміліяна, але допомогти йому не схотіли. Росчарована в своїх плянах, цісарева збожеволіла.

Тимчасом Хварес опановував щораз більшою територією, обмежуючи панованнє Максиміліяна до що раз менчого простору. Остаточно цісарську армію обскочили републиканці з усіх сторін у місті Керетаро. Один з ґенералів цісаря прірвався через лінії облоги, щоби дістати відсіч, але добувшися на волю, відсічи не шукав, а замісць сього самий у другім місті проголосив себе пануючим. Відтак другий, найбільше улюблений офіцер цісаря впустив ворогів до цісарського табору. Цісаря взяли в неволю, заставили зректися престола, а відтак поставили на военний суд. Суджено його як наїздника й зрадника Мексика й засуджено за се на смерть. Згідно з тим вироком, дня 19. червня 1867. року мексиканський цісар Максиміліян І., що мав почати династію мексиканських Габсбурґів, був розстріляний. Так закінчилася спроба найстаршої европейської династії завести монархію на американській землі.

ЮВИЛЕЙ ПРОФ. Д-РА ОЛ. КОЛЕССИ

3-го травня Укр. Істор.-Фільольоґічне Товариство в Празі урядило увилей проф. Ол. Колесси з нагоди 40-ліття його наукової, літературної та громадської діяльности та 60-х роковин його народження.

Народився ювилят 24. квітня 1867. року в Галичині в священичій родині в с. Сопоті. Учився в ґімназії в Дрогобичі та в Стрию, а потім в університеті у Львові та в Чернівцях. По сікінченню університету студіював ще у Відню під проводом проф. Яґіча, де й отримав степень доктора фільософії в 1894. році. В слідуючім році габілітувався в Чернівцях і розпочав виклади української мови на львівському університеті, як приват-доцент. В році 1898 став професором на цьому-ж університеті. На літературному полі почав працювати ювилят ще на шкільній лаві в ґімназії, пишучи здебільшого патріотичні поезії. Одна з його поезій „Шалійте, шалійте" стала одним з революційних гимнів не тільки в Галичині, а й на Великій Україні. Науково працювати проф. Колесса почав ще бувши студентом, написавши критичну розправу про твори Уляни Кравченко, а потім видрукувавши р. 1892. „Українські народні пісні в поезіях Б. Залеського" і студію „Юрій Коссован-Федькович". Працював далі в ріжних наукових виданях, в „Записках Наукового Т-ва ім. Шевченка", — в цьому т-ві він з року 1092. був головою фільольоґічної секції. Публікував свої праці і по польськи (напр., про українську народню ритмітику в поезіях Б. Залеського) та по німецьки.

Поруч з працею науковою проф. Колесса працював і на ниві громадській. З студентських вже літ працював він у Виділі „Просвіти", в 1906. році заснував „Т-во укр. наук. викладів ім. Петра Могили", головою якого й був до року 1918; Працював як член Кураторії в Нац. Музею у Львові. З 1907 р. до 1918 р. був послом Австрійського Парляменту, незмінно обстоюючи там справу заснування Українського Університету у Львові. Та справа через політичні причини не повелася і тільки вже на чужині, у Відні пощастило проф. Колессі здійснити свою давню мрію, аснування в 1921 р. українського Вільного Університету, який перенесений був потім до Праги. В адміністрації цього університету проф. Колесса працював незмінно ввесь час — ректором, проректором, деканом, продеканом і знов ректором на протязі останніх двох років.

Улаштоване Укр. Істор.-Фільольоґ. Т-вом в Празі урочисте засідання Т-ва для вшанування ювилята, відбулося в одній з авдиторій чеського університету „Каролінума" в присутності Заступника Директора Канцелярії Президента Республики, представників Чеського міністерства Закордонних Справ, Шкільництва і Нар. Освіти, Президента Чеської Академії Наук, Голови Сполку А. Коменського, чеських учених, представників українських високих шкіл, ріжних інституцій, товариств і орґанізацій.

Після короткої вступної промови Голови Т-та проф. Д. Антоновича проф. В. Біднов прочитав реферат на тему „Життя та діяльність проф. Ол. Колесси" і проф. Л. Білецький — „Літературно-наукова діяльність доктора Ол. Колесси". По рефератах представники ріжних українських установ і громадських орґанізацій склали ювилятові привітання: від Укр. Госп. Академії в Подебрадах (рект. Шовгенів), Укр. Педаґ. Інституту ім. М. Драгоманова в Празі і Укр. Ґімназії (ректор В. Сімович), від Деканату фільософічного факультету Укр. Унів. в Празі, від Деканату Правнич. факультету, економ.-копеtaтивного факультету в Подєбрадській Академії, від Укр. Соціол. Інституту, Цесуса (Центр. Союзу укр. Студенства), спілки лікарів-українців в ЧСР, Укр. Правн. Т-ва, Кубанської Громади в ЧСР., Академичн. уґруповання Ліґи Націй, Жіночого Союзу і т. и. Далі прочитані були надіслані листи-привітання і телеґрами від М-ра Закор. Справ д-ра Крофти, від М-ра Шрамека, від М-ра Справедливости, від заступника Мін. Народн. Обрани (войськов.), від Предст. Сенату, від Пред. Нар. Ради Ч.-Слов. ректора Карлового Університету, декана філ. факульт. Карлового Університету, ректора Університету Коменського в Братиславі, редакції журн. „Slavia", ред. „Тризуба", ред. „України" (проф. М. Грушевський), Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Т-ва „Просвіта" у Львові, Т-ва „Просвіта" в Ужгороді, Укр. Академ. Комітету в Празі, Укр. Наук. Інституту в Берліні, Націон. Музею у Львові, Т-ва науков. викладів ім Петра Могили (Львів), Укр. Респ. Дем. Клюбу (Прага), Укр. Націон. Жін. Ради (Прага), Укр. Т-ва прихильників книги (Прага), Т-ва Українських Письменників (Прага), Укр. Видавництва в Катеринославі, Укр. Центр. Комітету в Польщі та окремих осіб — митропол. гр. Шептицького, Вяч. Прокоповича, Юліяна Романчука, чеських вчених пр. Нідерле, пр. Бідла, пр. Новака, пр. Каллеца та бувших учнів ювилята і багатьох инших.

ОЛЕНА ПЧІЛКА

17. червня сього року минає 75 років з дня народження відомої української поетки й письменниці Ольги Косачевої, відомої під прибраним літературним іменем Олени Пчілки.

Рідна сестра Драгоманова — вона унаслідувала родинну Драгоманівську рису працьовитости, широкого погляду на життя, прагнення до виявлення законів та основ суспільного життя. Відзначуючись активним темпераментом, вона виявляла його не лише у своїх творах, але й у своїй громадській діяльности.

Перу її належать поетичні, та белетристичні твори. Також багато працювала вона на полі публіцистичному, як письменник-публіцист та як редактор часопису „Рідний Край" і „Молода Україна". Всі її твори й практична діяльність пересякнуті щирим націоналізмом, гарячим патріотизмом й любовю до рідного народа й країни. Часто націоналізм її доходив до меж безкомпромісового, войовничого шовінізму, що особливо виявлялося в її публіцистиці.

Працюючи неустанно, енерґійно на полі розвитку рідної культури та національної свідомости українського населення, вона своєю енерґією, своїм запалом змушувала й других до активної праці. Завжди горіла вогнем запалу та невсипущої енерґії, ставлячи добро свого пригніченого народу вище особистого життя.

У своїх творах вона проводить думку, що національність є основний фактор громадського життя, що в розвитку національности велику ролю відограє женщина, як жінка, мати й активна робітниця на національному полі. Прекрасний, високо патріотичний образ націоналістки вона малює в першій своїй більшій праці-поемі „Козачка Олена".

В ті часи, коли національна праця, національні ідеали апостолів українофільства зводилися лише до хлопоманства, до чогось подібного до московського „хожденія в народ", до „опрощення", вона ставила зовсім инше розуміння національности. Для неї національність не була лише самою простонародністю, а повинна була не лише охоплювати життя простолюдина, але охоплювати всі елементи національного життя, витворюючи на народній основі нові, вищі цінности. Для Олени Пчілки національність се не лише простий народ, як для українофілів та хлопоманів, а всі верстви певного народу, що творять гуртом одну цілість. Націоналізм, який визнає лише „опрощення", лише простонародде та його мову не розвиваючи її, а полишаючи чисто-народньою, примітивною, не веде на її думку, до проґресу й розвитку нації; з ним, як вона говорить у своїм творі „Товаришки", „можна тільки закиснути на місці". Щоби нація росла й розвивалася, вона повинна охоплювати своїм національним життям всі здобутки сучасного людства. Націоналізм повинен бути модерним; тоді лише він дійсно принесе визволення нації та поставить її в число инших культурних народів, що творять проґрес людства. Такі думки проходять червоною ниткою в творах Олени Пчілки.

Таке трактування націоналізму в ті часи викликало цілу революцію в поглядах проводирів українського письменства. Вона сама не лише категорично поставила таке питання, але й практичними своїми працями дала бликучий приклад ґрунтовности своєї теорії.

Олена Пчілка належить до тих письменників семидесятників, що внесли та розвивали в українському письменстві підвалини демократизму й реалізму. Крім інтересу до народа та до його етноґрафії, вони поширювали рямки нашого письменства тим, що почали теоретично обмірковувати стосунки інтеліґенції до народу, ролю інтеліґенції в життю нації, шукаючи в самій інтеліґенції вирішення розумових та етичних проблем. З цього часу треба датувати народження щирої національної інтеліґенції, яка почала ставити в письменстві завдання найти відповідь на пекучі питання людського та національного істнування.

Саме в ці часи на Україні знову зірвалася полеміка з приводу українського письменства на тему: чи воно повинно залишитися „літературою для домашнього обиходу. Олена Пчілка проти цього рішуче виступала й своєю працею, разом з иншими семидесятниками, збила це своєрідне хлопоманство та вивела українську літературу на властивий їй шлях.

Велика й невсипуща праця є памяткою діяльности Олени Пчілки. Кращі між белетристичними творами Олени Пчілки можна назвати такі: „Світло правди і любови", „Товаришки", „За правдою". В них авторка розвязує проблему націоналізму та космополітизму, відкидаючи той інтернаціоналізм, що вбиває націоналізм. Перший збірник поетичних творів „Думки мережанки" видала вона в 1886 році.

Крім того багато її творів видруковано по ріжних альманахах та журналах: в „Зорі", „Дзвінку", „Бібліотеці для Молодежі" та в инших. Також збагатила українську літературу своїми перекладами з російських письменників такої слави, як Гоголь, Пушкин, Лермонтов та инші. Особливої уваги заслуговують її літературні розвідки про типи української народньої словесности, про українські колядки то що. Також замітні її розвідки про літературну творчість М. Старицького та О. Стороженка.

В одному з ранніх своїх віршів „Прощання" вона говорила словами героя свого вірша:

Мандрую, кохана, в непевну дорогу,
В тяжку невідомую путь;
Судилось здобути мені перемогу,
Чи ранною смертю заснуть?

Олена Пчілка здобула перемогу в своїй довгій, тяжкій і плодючій подорожі на ниві народній. Вона своїми працями, своїм постійним закликом до активности, до чину, до боротьби за створення української модерної нації, поклала не одну цінну цеглину на будову тої нації. За це нащадки та історія українського народу на віки збережуть про неї вдячну память.

ДЛЯ КАЛЄНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1928 РІК.

Проситься українських лікарів, дентистів, адвокатів, учителів, бизнесменів, як купців, ріел-естейтменів, контракторів, та інших **професіоналістів і підприємців** в усіх містах Злучених Держав, подати свої адреси для поміщення в календарі У. Н. Союза на 1928 рік.

Також просимо подати, де є і як називаються українські **банки, будівляно - позичкові спілки, кооперативи, Народні Доми** й інші підприємства.

Також, де є **українсько-американські школи** з правом прилюдности.

І вкінці усі українські **культурні товариства й інституції** (як музичні школи, хори, театри) і **громадські установи** (клюби, товариства).

Просимо поспішитися з присилкою. Реченець до 30-го мая с. р.

Се в інтересі кождого громадянина і всіх українських установ в Америці, бо імена й адреси будуть подані поазбучно і будуть в руках 20,000 членів У. Н. Союза через цілий рік.

Адресувати:

„SVOBODA"
Box 346
JERSEY CITY, N. J.
Видавництво У. Н. Союза.

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

для українських Громадян місцевостий: Джерзи Сіті, Байон, Гобокен. Карней і всіх других місцевостий повіту Годсон, Н. Дж.

Сим пригадується всім українським громадянам і громадянкам в віці уповажненім до голосовання, що слідуючого вівтірка, дня 21-го червня 1927 р., відбудеться реґістрація-запис до голосовання слідуючої осени. Тогож самого дня відбудуться праймері (правибори). Реґістраційні бюра по дистриктам будуть отворені від год. семої рано до год. десятої вечером. Після нового закону нашого стейту, хто тепер зареєструється до голосовання, ця реєстрація буде раз на все стала так, що на будуче не треба буде більше реєструватися, хиба новим горожанам. Обовязком кождого Українця і Українки конечно зареєструватися, а тим самим брати активну участь в життю політичнім нашого повіту і в сей спосіб показати свої сили голосами перед Американцями кождої місцевости. Лише з тими громадянами Американці числяться, які беруть участь в життю політичнім в громаді. Нам треба показати силу підчас голосовання, коли хочемо мати признанне. 141

ЗА УРЯД УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО КЛЮБУ В ПОВІТІ ГОДСОН:
Григорій Євусяк, предс.; **Антін Онисик**, рек. секр.; **Петро Маційовський**, фін. секретар; **Григ. Криницький**, касієр.

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(30)

— З сего пляну, хоч він добрий, нічо не вийде, бо султан Ібрагім, бабій, ледар, стерво. Він не дасться підмовити до війни; згоди з Польщею не зрушить.

— І я знаю, який він. Але його панованнє на глиняних ногах. Я маю в Стамбулі приятелів. Коби гроші, то я годен прискорити їзду Ібрагіма до раю. Але з иншої причини діло готово пійти иншим шляхом, як Турок не зачне перший. Польща не може зачати війни поти, поки Венеція не дасть всіх гроший на наєм потрібного королеви війска. Венеція не дасть всіх гроший поти, поки Польща не вдарить на Турка. Війна буде ждати на гроші, гроші на війну.

— То з всего того нічо не буде і про короля Владислава не будуть писати так, як пишуть про Александра, або про Ганібаля, чи Олега.

— Король має ще один плян, троха менший. Король і його ґетьман Конецпольскі гадають розпочати звойованнєм Криму. Очивидно і в тім пляні розпочати війну мусить не Польща, а Крим. Спровокувати сю війну мають козаки своїми наскоками на Крим. Щоби аж до закінчення торгу короля з Венецією час не йшов марно, та щоби була притичина збирати і побільшувати козаче війско, ми дістали потайний дозвіл короля дратувати вас і провокувати ваші наскоки на наші землі. Значить, зачнеться партизантська війна між нашими будьтоби своєвоцами і вашими чамбулами. Згодом з сего мусить розвинутися війна Туреччини і Криму з Польщею. Може король має ще який плян, але в кождім разі, щоби з сих королівських плянів не вийшло, вислід буде такий, що ми, скріплені, зорґанізовані і зазброєні королем проти вас, підемо з вами проти Польщі.

Богдан замовк і вдивився в Тугая.

— Знаєш, — промовив Тугай, — що я все готов дати мою печать під таку злагоду. Але знаєш також, що не все козацтво думає так як ти і як думають всі ваші розумнійші старшини. Се одно. Друге, в користи і тривкість такої спілки з вами не увірить ні хан, ні більшість беїв. Се були би труднощі в народній масі... нашій і вашій. Дипльоматія мусить бути тайна. Народній масі ні в нас ні у вас не вільно сказати, що ся партизантська війна, про котру ти згадуєш, то дочасна комедія. Як би се сказав масі, то й Ляхи зараз знали би, в чім діло. Заки прийде пора відкрити наші карти, так ваші як і наші партизани замість війну лише маркувати, будуть воювати, як звикли, по звірськи, з вашою й нашою шкодою.

— Того й я приїхав до тебе. Без нашої й вашої шкоди безпечно не обійдеться. Але коли бодай отамани обох сторін будуть знати, що війна між ними є тілько підготовкою дружби, то будуть воювати так, щоби один одному робив як найменшу шкоду. Треба нашу війну вести так, щоби найбільшу шкоду все потерпів той третий, котрий безпечно буде свої довгі пальці пхати між двері.

— Буде клопіт з ханом. Він тепер з Польщею взагалі зачіпатися не схоче, на спілку з козаками ледви чи піде.

— Зробився таким приятелем Польщі?

— Приятелем ні, але волів би мати супокій і не хоче мати клопотів зі Стамбулом. Як не дістане приказу зі Стамбула, то сумніваюся, чи схоче зрушувати згоду з Польщею, виступаючи проти неї з цілою ордою.

— Не міг би ти побалакати з ним?

— Хиба на те, щоби прижмурював очи, як поодинокі чамбули, або й мурзи чи беї на свою руку і без його відома зачнуть робити наскоки на ваші землі. З таких наскоків могла би розвинутися велика війна і тоді міг би прийти на чергу твій плян.

— То дечого таки можна надіятися?

— Оноді були в мене два найліпші кримські воїни. Муртаза-аґа і Умар-аґа. Підмовляли мене устроїти наскок на власну руку. Я відмагався. Тепер, коли ти сам заохочуєш, я не від того. Тільки, чи ти і твої близші товариші-заговірники маєте на козаків таку силу, щоби їх здержати від спільного з Ляхами походу на нас?

— На Запорожу вже така сила заговірників, що коли треба буде, то здужають спонукати Запорожців до бездільности. У нас на волости здержимо випичників з реєстру. Себ-то тих козаків, котрих Польща не взяла на службу, котрі не мають прав козачого стану і не мають війскової орґанізації. То, сказатиб, вільно, чи своєвільно козакуючі. Реєстрові підуть проти вас, бо мусять. Вони в королівській службі. Але ми подбаємо, щоби реєстровиків пішло як найменше, та щоби робили вам як найменшу шкоду. Про се побалакаємо аж тоді, коли ви вже рішитеся розпочати похід. Тоді може й з ханом побалакаємо. Можливе, що й ми пустимо частину Запорожців на вас, або на Турка, щоби від короля, або від Венеції видурити які гроші. Тоді заздалегідь звіщу тебе про се.

— Кажеш, побалакаємо з ханом. А я ще не знаю, чи, поки що, виплатиться і чи взагалі безпечно говорити з ним про таке. Я забув сказати тобі найважнійше про него. Не те головне, що він хоче мати супокій і дуже не любить ризикувати. Головне те, що він взагалі стоїть на дуже крихких ногах. Між ним і Стамбулом щось попсувалося. Хан Махмет Ґерай уже не в таких ласках султана Ібрагіма, в яких був раньше. Наколи би йому в Стамбулі була потрібна протекція Польщі, то він ту нашу тайну виявив би Ляхам. Дуже можливе, що султан скине його, як скинув був попередника, рідного брата Махмета, Іслама. Тоді на хана мабуть знов прийшов би Іслям Ґерай, котрого на просьбу Махмета Турки заслали на остров Родос.

— Як би Махмет лишився, але не хотів іти нам під лад, або й бороздив, то ми могли би прискорити його виїзд на Родос, або й до раю. Іслям, гадаю, піде з нами. Козаки вже давнійше намагали з ним.

— Говориш так, неначеб ти був володарем світа. Козацький сотник, скидає султана, скидає хана. Ти, брате, зачинаєш бути чваньком. В такім важнім ділі, з яким ти до мене приїхав, такий чванькуватий спільник, небезпечний. Готов засипати не тільки себе, але й своїх спільників.

— Мені до володаря, ще й до володаря світа, дуже, дуже далеко. Та про те не виключене, що й в кишени малого козацького сотника опиниться володар світа і я при помочи того володаря буду орудувати до вподоби такими царями, як кримський і турецький. Тим володарем світа, який може опинитися в моїй кишени, то... золото. Коби гроші, то не лиш в Бахчисараю, але й у Стамбулі всьо зроблю. І хан змякне і султан змякне. Як не змякнуть, то цілком щезнуть.

— Правду кажеш. Коби гроші, то й султана можна скинути. Ще такого, як Ібрагім. Лише би купити яничарів. Між ними є мабуть твої знакомі. Тобі було би не тяжко до них приступити і з ними побалакати на розум. Народ проти Ібрагіма буриться. Як би так яничари бодай на боці станули, то й без їх помочи Ібрагіма чорт взяв би.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩОБИ НЕ ШИРИЛОСЯ БАЛАМУЦТВО.

Тому, що не всі Українці, що належать до укр. гр. кат. церкви св. Ів. Хрестителя при вул. Кліпперт і Едвард в Дітройт, Миш., знають про властиві відносини в тій церкві, подаю як предсідатель контрольної комісії тої парохії таке:

1) Статут нашої парохії вироблено на спосіб римо-католицький по взірцях, взятих з дітройтської римо-кат. дієцезії. Є це иниций статут як той, який находиться в протоколовій книзі рекордового секретаря парохії. Через те парохіяни в блуді, через те й заколот в парохії.

2) Після римо-кат. статута парох завідує цілим церковним майном в імени епископа. Урядників має бути 5, але вони не мають ніякого значіння ні впливу. Сего року вибрано в нас аж 12 урядників. Ми обняли обовязки в добрій вірі, бо думали, що ми в силі зробити це, що вважаємо корисним і добрим для парохії. Та переконалися, що священик може всьому заперечити.

3) Наш парох о. Сембратович постарався о відзнаку спеціяльного депутованого шерифа, а це викликує серед парохіян вправді пострах, але й велике незадоволення. Поведення священика з громадою вважають люди за диктатуру. Через ту диктатуру ставиться нарід неприхильно до тої роботи, в яку тільки замішаний о. Сембратович. В той спосіб пояснюють собі люди упадок видаваної о. Сембратовичом недільної летючки „Вістник" і упадок „Української газети", в якій працював о. Сембратович. Через те навіть справа дзвіниці опинилася вкінці в суді.

Супроти цего заявляю в імени своїм і тих урядників, що тої самої думки, що й я, що дальшої відповідальности за господарку в нашій парохії не беремо.

Іван Братусь,
предс. контр. комісії укр. гр. кат. церкви при Кліпперт і Едварт Ст.

—o—

ДБАЙМО ПРО УКРАЇНСЬКІ ЦВИНТАРІ.

Може декого здивувати, що я пишу про ту справу. Але вона не така маловажна, як кому може здаватися. Український цвинтар в Америці є тим чинником, який гуртує нас на гробах померших в одну українську родину. Українські цвинтарі, хоче місцями смерти, являються заразом тим місцем, яке продовжує нашу національну екзистенцію. Бо наш нарід має спеціяльне привязанне до цвинтарів.

До споминів про рідний наш край, рідне село чи місто, належить і спомин про рідний цвинтар. Звичайно лежить він за селом на горбку, часом на роздоріжжю, часом у затишнім місці під лісом. Знаємо ми, як гарно там було: ріжні дерева маїлися, а на гробах безліч ріжних цвітів та зілля. Весною і літом лунав там спів пташини, аж примановав до себе, щоб прийти та згадати про душі померших. І мило було там вийти. Тепер ми далеко від рідного цвинтаря, на чужині. Але й тут ми повинні дбати про те, щоб мати власний цвинтар, деб ми могли хоч раз в рік зійтися та згадати про померших рідних чи знакомих.

Був я на Декорейшен Дей на нашім українськім цвинтарі і бачив велику масу нашого народу. Давніше в сей день уряджувано в нас гульки, балі і пікніки. Сего року того не було. За те всі громадно зібралися на власний цвинтар св. о. Николая. Обхід, співи хору ім. Лисенка та промови випали як найкраще. А що цвинтар лежить при головній дорозі, то можна було бачити сотки чужинецьких автів, які ставали та прислухувалися нашій пісні. Видно, що були нашим святом дуже зворушені і зацікавлені.

По цвинтарі пізнається характер і душу народа. Бо на цвинтарях спочивають тлінні останки тих, що творили історію нашого народа, а тут історію нашої іміграції. На цвинтарі спочивають наші найдорожші — наша рідня і други. А чи можна їх не пошанувати?

Для піддержання традиції і українського імени в Америці дбаймо отже про українські цвинтарі.

Степан Мусійчук,
Шикаго, Ілл.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Витинки з газет надіслали: гр. С. Стефанків, Шикаго, Илл.; гр. Петро Ракочий, Коговз, Ню Йорк; гр. Т. Мілещук, Ню Йорк; гр. Петро Лобур, Дітройт, Миш.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

По пятимісячних важких болях закінчив своє життє дня 7. червня б. р. бл. п. Мирон Бісюк, член 177. від. У. Н. Союза.

Покійний, який прибув до Америки в 1905 р. походив з Місточка Пробіжна, повіт Гусятин. До У. Н. Союза вступив 3. січня 1925 р., записуючи в члени Союза свою жену і три дочки. Був завсігди взірцевим членом та гордився тим, що належить до найстаршої, найсильнійшої і найбільш патріотичної української організації. Похорони відбулися дня 11-го червня при співучасти членів 177. відділу. Працаш покійного о. І. Палій, настоятель Укр. Православної Церкви в Провіденс. Покійний оставив жену і троє діточок. В. П. П.

Вол. Рекрут.

В школі.

Ученика неприготованого екзамінує учитель. Товариш його бачить, що нічого не поможе підповідання, каже до нього шепотом:

— Ет, скажи краще професорові, що він старий ледащо.

На це учитель, що чув це тепер запримітив підповідання, каже:

— Не підповідайте йому, він сам на те прийде.

МОЖЕ НЕ ДОДЕРЖАТИ.

Тато до сина, що прийшов опізно в ночі:

— Чи я тобі не казав, що як прийдеш та кпізно, то буду бити! А ти що обіцяв мені?

— Та я казав, що прийду вчасно, але не додержав слова, то і ви, тату, можете свого слова не додержати.

ДОБРЕ ГОЛИТЬ.

В малім місточку голить голяр чоловіка. Бритва така тупа, що нещасний аж вертиться на стільци.

— Ну, чого ветеся? Таж моя бритва зі щирої стали!

— Правду кажете! То мені тому аж іскри скачуть з очий?

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВІДОЗВА
до односельчан села Улюч.

Про ріжні села пишуть, а про наше нічого. І не дивота. Бо ніякого в нім життя до світової війни не було. Батьки наші знали тільки одну коршму; там сиділи і там радили. Та тепер инший рух там настав. Надросла молодіж, яка вже в серцю і в голові инші думки має. От тота молодіж заложила Українську Торговлю, вона то хоче тепер взятися до будови Народного Дому, щоби мати місце де зійтися, представленне чи концерт дати, чи яке віче урядити.

Наше село зачинає прозрівати і братися до праці над визволенням рідної землі. Чи можемо ми звідси в Америці тільки приглядатися тому відродженню рідного села? Отже ні, і тому ми в Бінгемптоні заложили комітет і зібрали та вислали вже $100 на допомогу нашим браттям в їх культурній та визвольній праці.

А Ви, Браття односельчани, деб Ви не були, відозвіться рівнож і зложіть свої лепти, щоби ними допомогти сповнити заповіт нашого батька Тараса: Вставайте, кайдани порвіте!

Про інформації пишіть на таку адресу:

Michael Gulachok
103 Shubert St.,
Binghamton, N. Y.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ҐЕНІЇ НАУКИ СПАСИТЕЛЯМИ ЛЮДСТВА

Написав Др. Александер Сушко.

(Продовження) (4)

VI.

Vae victis! (Горе побідженим).

Кождий з нас читав або чував чимало про недавню велику війну, і кождий з нас знає що цю війну найбільшу в історії людства заверуху виклика були Німці; кождий з нас знає теж і це, що цю найбільшу в історії світа війну Німці програли. Програли — і то ще як програли! Проф. Др. Карль Гельферіх обчислив, що наслідком програної війни так зване „національне майно" Німеччини упало з $73,000,000,000, до $55,000,000,000 (т. є з 73 біліонів долярів до 55 біліонів). Иншими словами це значить, що Німеччина втратила наслідком програної великої війни **четвертину** свойого національного майна. Надто — на полях боїв втратила Німеччина кругло 2,000,000, т. є два міліони, своїх найкращих людий, з яких 85% було віці між 19 а 29 роком життя, отже саме на порозі своєї найбільшої видатности і ужиточности для себе, для своїх родин і для своєї держави. А на завершення усього того нещастя втратила Німеччина ще 27.000 квадратових миль пребогатої своєї землі, коли не найбогатшої. Бо не треба забувати, що це не лишень саму земле втратила Німеччина. В цих 27 тисячах квадратових миль є, для приміру, так званий Горішний Шлеск, де Німеччина посідала пребогаті та рішучо найбогатші в Европі фабричні і рудокопні заводи на схід від ріки Лаби. Надто землі, які Німеччина була змушена віддати Польщі, а імення так звана Познанщина, обіймали одні з найбогатших піль в Европі, що були під управою цукрових бурягів. Це зараз пояснює нам катастрофальне просто заломанне німецької торговлі цукром, яка перед війною була одним із головних джерел великих доходів і богацтв Німеччини. А про розміри тієї торговлі можемо виробити собі маленьке понятте, коли зважимо, що у довоєнну пору могла Німеччина кидати на світовий ринок кождого року легонько 1,000,000. т. є один міліон **тон** цукру! Нині Німеччина може ледви заспокоїти своє власне запотребовання...

Наші люди в Америці знають гаразд, як невичерпаними жерелами велитенських богацтв є для Америки копальні залізної руди і вугля; ми ці копальні називаємо тут „майнами". Такі самі богацтва Німеччини дорівнювали в передвоєнну добу вугляним та рудокопним богацтвам Америки. Надто вони були чимало краще уладжені та використовувані (експльоатовані). Наслідком програної війни втратила Німеччина 75% своїх рудокопних резерв, яких 30% своєї гутної поемности, та яких 25—26% своїх покладів вугля і поташу. Додаймо до того втрату пребогатої у ріжнородні цінні мінерали долини ріки Саари, відданої до експльоатації Франції на протяг найменше пятнайцять літ; додаймо дальше втрату пребогатих кольоній разом з їхніми ріжнородними заводами; зменшенне на половину торговельної мамаринарки (так величавої у довоєнну пору); та вкінци (хоча не остане!) додаймо до усього того велитенські податки, вложені на плечі податковців „силою так званої „умови Доса" (відомого усім заступника президента Злучених Держав та передового банкира міста Шикаґа), оже тягарі, які населенне Німеччини сплачуватиме довше ніж одно покоління; додаймо усе те разом та попробуймо уявити собі у наших головах усю страшенну величину німецьких втрат та нещасть спричинених програнням великої війни. Попробуймо, — бо це не легко уявити собі їх навіть ученій голові, — так вони є безмежно великі. А однаке — Німеччина усі ті велитенські втрати та нещастя перенесла, переносить і перенесе. Що правда — велику війну вона програла, але, — хоча і програла цю небувалу в історії людства війну просто з усім світом, хоча і потерпіла порівняно неописано болючо, а однаке — таки **не упала!** Наша мачуха Австрія перестала просто істнувати наслідком програної тої самої війни...

Чим і як це пояснити?

Є це велике і важне питанне.

—o—

VII.

Відродження Німеччини — тріюмф науки.

Увявім собі, що ми нині подорожуємо по Німеччині. Що бачимо? Куди око гляне, скрізь усміхаються до нас чудово справлені зелені ниви, величаві луги, гаї та ліси; по гарних, чистеньких селах увихається жваво веселе та трудяще селянство, по фабриках працюють справно та витревало міліони інтелігентних робітників... Одним словом — виноситься вражіння, що тієї чудової країни та цих 60 міліонів розумних, пильних та витревалих Німців велика війна навіть не муснула. Правда — як влучно запримітив один з інтелігентних американських подорожних по Німеччині, сучасна Німеччина представляється очам пильного обсерватора як „образ велитенського бизнесового підприємства, яке змушене до реорганізації силою судових кураторів", мимо того всього стара, добре загосподарована та промислова Німеччина працює дальше точно та невгомонно, як той старий дорогоцінний годинник. Про зломанне або упадок після страшного програння світової війни не можна навіть і думати. Навпаки: виносимо вражіння, що сучасна Німеччина двигається із свойого хвилевого захитання так величаво, що своєю неподатливістю та животністю мусить чудувати просто увесь культурний світ.

Чим це пояснити? Яким чудом?

Відповімо коротко: **наукою.** Наукою і знанням не лишень великої фаланги німецьких мужів науки, але і наукою та знанням широких кругів 60-міліонового населення Німеччини, яке як ніякий инший нарід на світі посвятило себе науковим дослідам та праці, та наслідком того і добуває нині з **землі, з води та з воздуха** такі велитенські скарби, що може ними не лишень сплачувати вигідно усі свої повоєнні довги та контрибуції, може нині не лишень двигати себе успішно із повоєнного захитання, але завдяки тим скарбам може нині безпечно глядіти у незнану будучність з надією скорого відзискання свойого передвоєнного світового значіння і сили!

Грізні та криваві картини великої світової війни цікавлять та цікавитимуть ще довго уяву невибагливої та жадної сензації товпи; та вселж вони блїднуть у чудовім сяєві величних картин повоєнного відродження Німеччини. Читати історію того відродження, це значить читати щось, що можна порівнати лишень з ґеніяльними видумками таких хиба умів як Жіль Верн або Г. Г. Велс. А одначе — усе те не видумки, а факти, які як ніщо инше на світі свідчать найвимовніще про незвичайні здібности та ґеніяльности німецького народа.

На фоні великих міжнародніх перегонів („компетенції народів") сучасна Німеччина представляється, як сказано повище, як одно велитенське бизнесове підприємство, яке працює день і ніч — невпинно, точно, справно та витревало; чути лишень нєколький гук і клекіт тисячів велитенських машин, видно дими та полумінь, що бухають у гору із тисячів височезних фабричних коминів... І чи це згадати про виріб і вивіз (продкуцію і експорт) зелізної руди (з чолистий **землі**), чи про добуванне **з воздуха** нітратів (необхідні нині хемікалії при виробі вибухових матерій та при управі ріллі), чи про виріб дешевого деревного алькоголю (48 центів за ґальон!) і т. д., і т. д., — скрізь німецькі суперники, як Велика Британія, або й Злучені Держави, стрічають у Німеччині непоборимого супротивника. Німецькі ціни є усе найнищі, товар бездоганний.

Не диво отже, що і збут німецьких товарів є на усіх ринках світа величезний. Не диво теж і в цім, що Німеччина не лишень що сплачує точно усі свої велитенські повоєнні зобовязання, але теж і сама здобуває собі опять своє давне передвоєнне передове становище у ряді культурних народів світа. Та вжеж не забувайте, що якраз усе те завдячує Німеччина іменно своїм **мужам науки,** які тихо та без розголосу сидять собі у своїх величавих ляборaторіях (наукових робітнях) та працюють, працюють, та видумують усе щось нового та цінного, та навчають усіх: і німецького рільника, як ходити розумно коло ріллі, і німецького робітника, як видатно працювати у фабриці, та німецького фабриканта, як виробляти це або те так уміло і дешево, аби того німецького товару не міг опісля перевисшити прямо ніхто на світі — ані в якости ані в ціні.

(Дальше буде)

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

На просьбу спортсменів Гаркавенко бореться знова в Провіденс, Р. АЙ., в середу, 22-го червня, в великій Род Айленд Авдіторіюм. Противником Гаркавенка буде Френк Юшков і боротьба буде до побіди. Сподіються, що як Українці так взагалі любителі спорту місцеві і дооколичні прийдуть подивитися на борбу. На послідну борбу Гаркавенка в Провіденс прийшло так богато публики, що театр був переповнений, для того теперішна борба в середу відбудеться у великій Авдіторії. Там будуть боротися ще і другі борці. (Огол.)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ШИКАГО, ІЛЛ.

На будову Рідної Школи в Чорткові.

На прислані мені бльочки і цеголки зібрав я жертви від слідуючих:

П. Хоркавий $5.00; по $1.00: Ів. Шкварок, Анд. Круяняк, А. Вовчук, О. Ліцовський, М. Недоляк; по 50 ц.: Іл. Дебуняк, В. Гіглюк; по 25 ц.: Ст. Сподарек, О. Вовчук, М. Лутник, М. Міляк.

Решта дрібними.

Разом зібрав $13.20 і вислав до Обєднання до висилки до Чорткова на будову Рідної Школи.

Павло Хоркавий.

БРІДЖПОРТ, ПА.

На Рідну Школу до краю.

Жертвували: по $2.00: М. Вовк, Ів. Буката; по $1.00: Г. Шибал, П. Вовк; по 50 ц.: П. Бичик, М. Шаравара, К. Білик, М. Козак, Й. Муц, В. Стельмах, М. Чернецький, Ю. Кушнір, Ів. Довгань, Марія Кухня; по 25 ц.: Й. Шибол, Катерина Верхівська, Ів. Влох, Ів. Ґрудінський; Ів. Малицький 10 ц.

Разом зібрано $12.10 і вислано до Обєднання. Збіркою занялися: Марія Буката, Йосифина Кушнір і Катерина Ющак.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Ліга Американських Горожан на Рідну Школу.

Як кождого року так і сего за стараннєм гр.: А. Куцика, Н. Джурина, І. Приймака, Д. Левицького і В. Ярича, членів Ліги Горожан, переведено маленькими дівчатками і одним школярем збірку на Рідну Школу під церквою Св. Юра в час Великодних Свят а рівнож збирано на пікніках за дозволом товариств і братств. Зібрано суму $121.57, які переслано до краю як „писанку" для Рідної Школи через Обєднання в Филадельфії, Па.

Збірка дівчат під церквою:

Марія Михалюк $13.52; Марія Пушкар $11.40; М. Прудиус і О. Сулима $11.00; Мелянія Коваль $9.30; Т. Міллер і М. Баляс $9.00; Анна Куниціка $7.59; Іван Свіца $7.46; Марта Михалюк $4.83. Разом $74.10.

Збірка на пікніку Тов. Могильних:

В. Ярич $11.24; А. Куцик $9.86;

Збірка Братств і Тов. в Статен Айленд:

А. Куцик $6.92; Ів. Приймак $4.24.

Збірка Дмитра Левицького:

В. Ярич $5.00; Й. Демкович $2.00; В. Загаєвич $2.00; П. Сокальчук $2.00; М. Борис $1.00; А. Куцик $1.00.

Дрібними $2.21.

Зі спису жертводавців, котрим іменем Рідної Школи не висказана подяка, пізнати, як много можуть наші школярі причинитись для справ рідного краю, коли родичі їх володіють ними як справдішними своїми дітьми, посилаючи їх в українську школу, де навчились любити свій рідний край.

Велика отже подяка тим школярам Українцям, що прийшли з помогою Рідній Школі. Вони як діти дали великий примір старшим, а їх труд при збірці жертв се найбільша любов для Вітчини. Нехай-же імена їх будуть світилом для других, а віримо, що громадянство наше ніколи не відмовиться від дальших жертв, коли ті школярі звернуться знова до них за жертвами.

За Лігу Американських Горожан:

П. Сокальчук; А. Куцик, кас.

ЙОНКЕРС, Н. Й.

Збірка в церкви на Дім Українських Інвалідів.

В українській греко-кат. церкві св. Михаїла перевів місцевий парох о. Сполітакевич збірку на будову Дому Українських Інвалідів згідно з покликом Обєднання і Українського Краєвого Товариства Опіки над інвалідами у Львові.

Відомі зі своєї жертволюбивости йонкерські Українці зложили $50, які вислано до Обєднання.

Можна надіятися, що за тим патріотичним приміром підуть і другі церкви.

АНСОНІЯ, КОНН.

З хрестин на інвалідів.

На хрестинах доньки Марії, Ярослави в наших громадян Анни і Олександра Мерещаків зложили чесні гості на допомогу нашим нещасним інвалідам $10, які переслано до Обєднання.

Жертвували по $2: Анна Зборівська, Олександер Мерещак; по $1: о. Александер Ротко, Іван Радзіх, Алексій Хомкович, Марія Хомкович, Гнат Хомкович, по 50 цит.: Катерина Біщко, Роман Гвоздевич.

Анна Зборівська.

В сільській школі.

Інспектор приїхав на візитацію школи. Учителька питає дівчинку скільки є пять менше три. Дівчинка не знає. Учителька збентежилася, що її учениці не знають відповісти навіть на таке легке питання. Інспектор бажає помогти учениці і підносить два пальці.

Дівчинка: Прошу пані учительки, пан інспектор хоче на двір!

—o—

— Ви ідете також до того міста? Чи ви знаєте його добре?

— Можна сказати, що так. Я щороку буваю там двічи.

— Так — то який готель порадили би ви мені?

— Зайдіть до готелю „Під Чорним Псом".

— А ви все заїздите до того готелю?

— Ні, досі ще ні. Але інші готелі я вже знаю.

ТРИ БРАТИ.

—o—

Один батько мав трох синів, а крім хатини, в котрій мешкав, не мав більше нічого. По його смерти кождий з синів хотів ту хатину мати. Батько однак любив всіх синів однаково, тому не знав, кому хатину лишити. Продати хати не хотів, бо в ній мешкали його предки. Вкінці знайшов батько раду, котру виповів синам:

— Ідіть у світ, навчіться якогось ремесла, а коли повернете, сей дістане дім, хто буде вміти найліпше своє ремесло.

Сини були з сеї ради вдоволені. Найстарший хотів зістати ковалем, середний хотів бути стрижієм, а наймолодший хотів учитися военного ремесла.

Вони назначили час, в котрім повернуть домів, і розійшлися. Не дармували браття на чужині; кождий навчився свого ремесла. Коваль підковував королівські коні та думав:

— Мушу се робити як найлучше, бо инакше страчу дім.

Стрижій обстригав найславніших панів, і думав також, що дім буде його.

Наймолодший володів шаблею, як справжній Запорожець, а коли вправлявся і відпирав удари противника, думав:

— Коли буду боятися і не буду відпирати ударів, то страчу дім.

В означенім часі вернули всі до батька. Прийшла хвиля, коли сини мали виказати свою зручність. Коли вони так сиділи разом, перебігав заяць полем. Стрижій притягнув його косою і обстриг йому білу борідку, але при сій роботі не спав заєцеви і волос з голови.

— Се подобається мені, — сказав батько, — і коли твої браття не будуть зручнійші від тебе, то дім буде твій.

Ще не скінчив батько говорити, коли дивляться, їде повіз. Коваль схопився, в бігу відірвав коням старі підкови, а дав їм нові.

— Се незвичайне діло, — сказав батько. — Тепер побачимо, чим прославиться наймолодший брат.

Зачав падати дрібний дощ. Наймолодший син виняв шаблю, зачав нею над головою батька навхрест вимахувати так, що ані одна капля дощу на него не впала. І чим дощ був більший, тим скорше ударяв син шаблею, а хотяй дощ лляв, як з цебра, старий був сухий, якби сидів під дахом. Батько не міг з дива зійти і сказав:

— Дім належить до тебе.

Старші браття утішилися тим рішенням дуже, а що всі три браття дуже любилися, тож по смерти батька мешкали в тій хатині всі три разом. Кождий з них жив зі свого ремесла, а що кождий був зручний, то заробляли разом дуже богато грошей. Так жили щасливо аж до старости, а коли один заведував і помер, зажурилися оставші два брати так дуже, що з тої журби оба також померли.

Примірних братів похоронили в однім гробі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. ЗАЯВА! ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Сим подається до відома членам Укр. Амер. Демократичного Клюбу повіту Годсон, на численні запити, що наш клюб, якого ви є членами, не мав і не має нич спільного з балем, устроєним в суботу, 18. червня 1927 р., в Джерзи Сиґі, Н. Дж.

ЗА УКР. АМЕР. ДЕМОКРАТ. КЛЮБ В ДЖЕРЗИ СИТІ.

Григорій Євусяк, предс.; **Антін Онисик**, рек. секр.

НЕБЕСНЕ КІНО.

День і ніч у вісьмох хвилинах.

До всього того, що варто і цікаво бачити у Відні, додано в останних днях ще одно. Це ніщо инше, тільки астрономічний театр або, якщо можна так назвати, небесне кіно, на екрані якого можна бачити правдиві „звізди", а саме: зорі небесного склепіння. Перед кількома днями відбулося відкриття того астрономічного театру в спеціяльно вибудованім для нього деревлянім будинку круглого виду. Гості, між якими знайшлися журналісти, письменники і професори Відня, засіли у вигідних кріслах, амфітеатрально уложених під вкритою білим полотном копулою. Вони з подивом оглядали загадочний великанський металевий апарат, що стояв з колесами на шинах в середині салі, звернений в сторону копули як великанський скорострів.

В салі був півсумерк, але поступенно стала темніти, контури металевої машини зникли і запанувала цілковита темнота. З правого боку на промовниці заблисло слабе світло лямпи; там професор Томас зачинає свій виклад. Він розказує про німецького винахідника Вальтера Бавєрсфельда, який винайшов і збудував великий проекційний апарат і розвязав таким робом проблему, над розвязанням якої лоби ломили собі голови через кілька століть. Цею проблемою було: як представити наочно в замкненій кімнаті всі рухи тисяч небесних світил і все, що діється на небі так, як воно представляється очам земного глядача.

Натиск на електричний ґудзик, сигнал дзвінком і над зібраними глядачами розтягнулося в одній хвилині, наче в казці, темно-синє небо з усіми своїми світячими дивами. Здавалося, що якась невидима рука стягнула рaптом знад голов глядачів білу копулу і всі знайшлися на вершку високої гори, бо тільки в чистім воздусі високих гір світять зорі так ясно як на тім штучнім небі. Злуда так велика, що видається, начеби голос викладаючого професора доходив хто зна звідки. „Шукаймо найяснійші звізди на небі над Віднем. Це буде вихідна точка нашої мандрівки по всесвіті та нескінчености". І знову натиск електричного ґудзика і через небо пробігає світляна стрілка, що задержується біля звізди Сіріюса, яку професор хотів показати. Так само показав він і инші звізди.

Апарат, що стоїть по середині ротунди, зачинає поволі посуватися. Небо зачинає оборот довкола землі. Звізди, що були на заході, поволі заходять, на сході появляються нові. Зачинає сіріти і по хвилині показується на сході сонце. Воно невелике. Тепер можна оглядати, як виглядалоби озорене небо, колиб сонце не заливало своїм світлом його цілого. Перед сходом сонця появляється на небі його провозвісниця, прекрасна рання звізда Венера. Минає полудне, настає сумерк, надходить вечір і знову над головами глядачів сяє Сіріюс.

День і ніч пройшли за вісім хвилин. Але цей час можна ще більше скоротити. При помочі Баверсфельдового апарату небо може змінятися 131,000 разів швидше, як це в дійсности діється. За натиском електричного ґудзика проекційна машина посувається і над головами глядачів пробігають всі небесні світила з 520,000-разовою швидкістю. Механік при апараті грав в цьому випадку ролю всемогучого Бога, що кермує рухами небесних тіл у всесвіті.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ